

Smernice dobre prakse pri obdelavi nastrižene ovčje volne

Avtorji:

Klavdija Kancler (KGZS-KGZ GO)
mag. Marjeta Ženko (KGZS-KGZ CE)
Alberta Zorko (KGZS)
Dušan Birtič (BF)
Vinko Mrzel (KGZS-KGZ NM)

Pri pripravi je sodeloval še:
dr. vet. Marko Mahne (UVHVVR)

Ljubljana, 2013

KAZALO

UVOD	3
ZGODOVINA OVČJE VOLNE	4
Volna v svetu in Evropi ter primerjava s Slovenijo	5
Gospodarnost sektorja volne v Sloveniji.....	5
ZAKONODAJA S PODROČJA RAVNANJA Z VOLNO	8
Odobritev nosilcev dejavnosti, obratov in objektov v skladu s 24. členom Uredbe (ES) 1069/2009	9
Registracija nosilcev dejavnosti v skladu s 23. členom Uredbe (ES) 1069/2009	10
VPLIVI NA KAKOVOST IN KOLIČINO VOLNE	11
Kemijska sestava volne	12
SPLOŠNE HIGIENSKE ZAHTEVE	15
Objekt, prostor in oprema.....	15
POSTOPKI STRIŽNJE, PREVOZA IN OBDELAVE OVČJE VOLNE	16
Postopek striženja.....	16
Prevoz volne	22
Pranje nastrižene ovčje volne	23
Mikanje ali česanje ovčje volne	23
Predenje	24
Tkanje.....	25
DOBRE PRAKSE O VREDNOTENJU, PROMOCIJI IN UPORABI OVČJE VOLNE V SLOVENIJI	26
PROJEKT “LANATURA” Tradicija in inovacije v uporabi živalskih materialov.....	27
Razstava "Volna skozi čas"	29
Festival ovčje volne v Solčavi.....	33
Soven.....	34
ZAKLJUČEK	36
VIRI:	37

UVOD

Ovca je bila zagotovo ena izmed prvih udomačenih živali in volneno vlakno verjetno prvo uporabljeno tekstilno vlakno. Tudi danes je volna najbolj naravno živalsko vlakno in zelo uporabno zaradi svojih edinstvenih lastnosti. Uredbe ES ovčjo volno ne opredeljujejo kot surovino (kmetijski proizvod) temveč kot živalski stranski proizvod, ki ga je treba pred dajanjem na trg obdelati po postopkih, ki zmanjšujejo morebitno nevarnost za prenos bolezni na živali ali človeka. Živalski stranski proizvodi, ki niso namenjeni prehrani ljudi so eden izmed možnih virov tveganja za javno zdravje in zdravje živali. V preteklosti smo bili priča pojavu slinavke in parkljevke, širjenju transmisivnih spongiformnih encefalopatij kot je BSE in praskavca pri ovcah.. Izbruhi navedenih bolezni so pokazatelji stranskih učinkov v primeru neustrezne uporabe nekaterih živalskih stranskih proizvodov, tako za javno zdravje in zdravje živali ter pomanjkljivo varnost prehranske krmne verige, kar vpliva na zaupanje potrošnikov. Odstranjevanje vseh živalskih stranskih proizvodov ni realna možnost, saj bi le-to privedlo do visokih stroškov in tveganj za okolje. V interesu države je, da je posamezna vrsta živalskih stranskih proizvodov varno uporabljena na trajnostni način ob zagotavljanju minimalnih zdravstvenih tveganj za javno zdravje in zdravje živali.

ZGODOVINA OVČJE VOLNE

Tisočletja je bila ovčja volna najpomembnejši produkt reje ovc. Lov divjih živali in reja ter udomačevanje ostalih vrst domačih živali sta omogočala preskrbo s hrano, reja ovc pa je bila skozi čas pretežno usmerjena v pridobivanje surovine za obleko ljudi. Zaradi posebnih lastnosti je predstavljala bistven del življenja v skupnosti. Dragoceni pomen volne se je začel izgubljati v prejšnjem stoletju s pojavom industrijskega načina pridelave rastlin za proizvodnjo tekstila (npr. bombaž) in s pojavom umetnih vlaken, ki so ovčji volni prepustila le majhen del prvotnega pomena. Naravna in rejska selekcija je prinesla velike razlike v strukturi runa, od dlake do merino volne. Tudi volno slovenskih avtohtonih in tradicionalnih pasem ovc so oblikovale predvsem klimatske razmere (od alpske do mediteranske) in potrebe naših prednikov. Volna slovenskih pasem ovc je pretežno groba, debelina vlakna večinoma ne ustreza zahtevam tekstilne industrije. Tu pa v ospredje pridejo številne ostale lastnosti tega naravnega materiala, ki v preteklosti, ko je volna služila zgolj za oblačila, niso bila v ospredju. O ovčji volni še vedno preveč razmišljamo kot o manj pomembnem proizvodu v ovčjereji. Za današnji, moderen čas je volneno vlakno zelo primeren material, je 100% naraven material, ekološko, trajnostno, energetsko učinkovito, biorazgradljivo. Je material z deset tisoč letno zgodovino, ki hkrati vsebuje visoko tehnološke lastnosti, ki so nedosegljive kljub večkratnim poskusom tekstilne industrije, da izdelava umetne materiale podobne kakovosti.

Volna v svetu in Evropi ter primerjava s Slovenijo

V zadnjih 100 letih se je svetovna proizvodnja volne podvojila in dosegla količino 1,5 milijona ton pridelane ovčje maščobe (z ekstrakcijo pridobljen lanolin in ostanki, kar vpliva na zmanjšanje teže volne za 40 %), kar ustreza približno 2,5 milijona ton nastrižene ovčje volne (FAO). Na svetu je okoli 100 držav, ki pridelujejo volno od približno ene milijarde ovc. Na svetovni ravni so največje proizvajalke kvalitetne volne Avstralija (ena petina svetovne proizvodnje volne), Nova Zelandija, Amerika, Anglija, Argentina, Južna Afrika, Turčija, Španija. Med največjimi proizvajalkami volne so tudi Kitajska, države nekdanje Sovjetske Zveze, Iran, Urugvaj, Afganistan, vendar je proizvedena volna slabše kakovosti kot v prej naštetih državah.. V skupni evropski proizvodnji je v ospredju Velika Britanija, ki proizvede 22 % volne, sledi ji Rusija s 16,70 % in Španija z 11,16 % pridelane ovčje volne.

Slovenija po količini pridelane volne ne spada med pomembnejše pridelovalke. V Sloveniji redimo okrog 115. 000 ovc, letna pridelava volne je 155 ton (Vir: SURS, 2012). Ocenjena prireja volne na slovensko ovco je 1,4 kg. V primerjavi z letom 2011 se je prireja volne zmanjšala za 5,2 % (8 ton). Število ovc se je zmanjšalo za 5 % (5.000 ovc) kar se posledično pozna pri nižji prireji volne.

Gospodarnost sektorja volne v Sloveniji

V Sloveniji ne redimo ovc izključno za proizvodnjo volne. Že tradicionalno vzrejamo pasme za proizvodnjo mleka (bovška, oplemenjena bovška, istrska pramenka) in mesa (jezersko solčavska in oplemenjena jezersko solčavska ovca). Volna je stranski proizvod v rejci ovc. Volna in striženje ovc se danes večinoma obravnava kot nepotreben strošek za rejca: povprečna prodajna cena ni izbrana in cena prodane neoprane volne nikakor ne pokrije stroškov striženja. Po podatkih FAOSTAT, 2012 se cena za kg neoprane volne v Sloveniji giblje okrog 50 centov za kg. Dejansko se v Sloveniji bela volna prve in druge kakovosti odkupuje po 40 centov/kg, temnejša volna (siva, črna, rjava) po 25 centov/kg. Na območju Slovenije obratuje samo eno večje podjetje, odobren obrat, ki se ukvarja z odkupom in predelavo volne. Odkupi slabo polovico vse nastrižene volne (kvaliteta 1 in 2), preostali delež pridelane volne pa rejci sami ne znajo izkoristiti oziroma na trgu ni zanimanja zanjo. Ocenjujemo, da se v Sloveniji zavrže okrog 40 % pridelane volne (Graf 1).

Graf 1: Uporaba nastrižene volne v Sloveniji

Količino zavržene volne je težko opredeliti, ker se obseg pridelava volne spreminja iz leta v leto. Količinam nastrižene ovčje volne v Sloveniji se ne moremo izogniti zato je treba volno uporabiti za različne namene, brez tveganj za okolje. Dodati ji je treba dodano vrednost s čim manj dodatnimi stroški! Z odlaganjem volne v naravno okolje volna postane odpadke, ki v nobenem pogledu ne ustreza zahtevam komunalnega odpadka. Za okolje postane obremenjujoča zaradi velikih količin in lastnosti, ki jih ima glede razkrajjanja. Za volno v Sloveniji ni komunalne sežigalnice ne kompostarne. Volna je trdoživ material, prenese vse postopke, razen sežiga in sosežiga. Tudi ni najboljši energent, zato se je sežigalnice izogibajo, vsebnost maščob v volni pa povzroča težave na filtrih v sežigalnicah. Ovčja volna je naravni ekološki material in ima nekaj izjemnih lastnosti, ki jih lahko izkoristimo na mnogih področjih, v kmetijstvu (naravne zastirke, za preprečevanje zbitosti zemlje v pridelovanju vrtnin,...), bioarhitekturi (izolacija bivalnih prostorov, preprostih gradenj v kmetijstvu, filtri,...), turizmu (spominki, okraski), modi (modni dodatki, oblačila, obutev) in sploh v vsakdanjem življenju (odeje, posteljnina,...). Države imajo na področju volne različne statusse glede trgovanja z volno. Države, velike proizvajalke volne izkupiček volne dosegajo predvsem s trgovanjem z volno in predelavo volne v tekstilne izdelke (Kitajska, Italija,...). Trgovanje s slovensko volno je šibko oziroma mednarodnega trgovanja z volno praktično ni. Volne ne izvažamo niti je ne uvažamo. Ovčje črede v Sloveniji so relativno majhne, geografska konfiguracija terena je zelo pestra- zbiranje, skladiščenje in prevoz volne še slabo

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

organizirana. Pridelovalce ovčje volne je treba spodbujati k predelavi na domu (pranje in uporaba volne za domače izdelke, uporabo za izolacijo,...) v primeru neuporabe na domu pa spodbujati k oddaji/prodaji volne. V Sloveniji lahko dosežemo napredek v sektorju volne le s podpiranjem izkoriščanja volne na območju kjer nastane. Tako razmišljanje je posebnega pomena tudi kot sredstvo spodbujanja, varovanja okoljskih virov in zaposlitvenih možnosti v ruralnih območjih. Volno moramo začeti obravnavati kot dobrino in narediti čim več v smeri, da dosežemo boljšo cenovno vrednost. Z obujanjem tradicionalnih znanj predelave ovčje volne do končnega in uporabnega izdelka se v zadnjih letih vedno več slovenske volne koristno uporabi že na kmetijah ali v raznih društvih. Z določbami Pravilnika je treba slovenske ovčerejce še naknadno spodbuditi, da bodo volno v čim večji meri uporabili/prodali in se volna ne bo odlagala na smetišča (volna ni komunalni odpadek) ali v naravno okolje (zakopavanje, divja odlagališča, jame, sežiganje). S strogimi določili Pravilnika ne smemo zaustaviti, kar je bilo doseženega temveč rejcem omogočiti, da volno še v večji meri uporabijo.

ZAKONODAJA S PODROČJA RAVNANJA Z VOLNO

Uredba (ES) št. 1069/2009 določa pravila v zvezi z javnim zdravjem in zdravjem živali za živalske stranske proizvode v luči minimalnega tveganja javnega zdravja in zdravja živali ter zaščiti varnosti prehranske in krmne verige. Za izvajanje določb Uredbe 1069/2009 je bila sprejeta izvedbena Uredba Komisije (EU) št. 142/2011 s spremembami. Vse dopolnitve te uredbe so objavljene na spletni strani UVHVVR:

http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/zivalski_stranski_proizvodi/zakonodaja/

V skladu z Uredbo (ES) št. 1069/2009 o živalskih stranskih proizvodih (ŽSP Uredba) se ovčja volna lahko kategorizira v eno izmed kategorij 1, 2 ali 3, ki odražajo raven tveganja za javno zdravje in zdravje živali, v skladu s seznamami iz členov 8, 9 in 10. Volna, ki se uporablja za proizvodnjo izdelkov iz ovčje volne, je volna kategorije 3 iz člena 10(h) ali (n).

Dovoljeni načini uporabe in odstranjevanja volne kategorije 3 so določeni v 14. členu ŽSP Uredbe. V ŽSP zakonodaji so določena zelo stroga pravila glede ravnanja, prevoza, sledljivosti in higiene.

V skladu z definicijo iz Priloge I Uredbe Komisije (EU) št. 142/2011 **neobdelana volna** pomeni volno, ki ni:

- (a) strojno prana;
- (b) pridobljena s strojenjem;
- (c) obdelana po drugi metodi, ki preprečuje kakršna koli nesprejemljiva tveganja;
- (d) proizvedena iz drugih živali, razen prašičev, in obdelana s strojnim pranjem, kar vključuje namakanje volne v več kopelih z vodo, milom in natrijevim hidroksidom ali kalijevim hidroksidom, ali
- (e) proizvedena iz drugih živali, razen prašičev, namenjena neposredni odpremi v obrat, v katerem se proizvajajo pridobljeni proizvodi iz volne za tekstilno industrijo, ter obdelana vsaj po eni od naslednjih metod:
 - (i) kemična depilacija z gašenim apnom ali natrijevim sulfidom;
 - (ii) fumigacija v formaldehidu v hermetično zaprti komori vsaj 24 ur;

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

(iii) industrijsko čiščenje, kar vključuje namakanje volne v vodotopnem čistilnem sredstvu pri 60–70 °C;

(iv) skladiščenje, ki lahko vključuje čas prevoza, 8 dni pri 37 °C, 28 dni pri 18 °C ali 120 dni pri 4 °C.

Volna se lahko daje na trg brez omejitev v skladu z zakonodajo o živalskih stranskih proizvodih, če:

(a) sta bili obdelani s strojnim pranjem, kar vključuje namakanje volne in dlake v več kopelih z vodo, milom in natrijevim hidroksidom ali kalijevim hidroksidom, ali

(b) sta bili neposredno odpremljeni v obrat, v katerem se proizvajajo pridobljeni proizvodi iz volne ali dlake za tekstilno industrijo, in je bila takšna volna ali dlaka obdelana z vsaj enim od naslednjih postopkov:

(i) kemična depilacija z gašenim apnom ali natrijevim sulfidom;

(ii) fumigacija v formaldehidu v hermetično zaprti komori vsaj 24 ur;

(iii) industrijsko čiščenje, kar vključuje namakanje volne in dlake v vodotopnem čistilnem sredstvu pri 60–70 °C;

(iv) skladiščenje, ki lahko vključuje čas prevoza, 8 dni pri 37 °C, 28 dni pri 18 °C ali 120 dni pri 4 °C.

Odobritev nosilcev dejavnosti, obratov in objektov v skladu s 24. členom Uredbe (ES) 1069/2009

Nosilci dejavnosti, ki zbirajo, predelujejo oz obdelujejo in ravnaajo z ovčjo volno, morajo pred začetkom izvajanja dejavnosti pridobiti odobritev za obrat ali objekt v skladu s 24. členom Uredbe (ES) št. 1069/2009. Glede na dejavnost, ki se v obratu izvaja, nosilec dejavnosti lahko zaprosi za odobritev skladiščenja surove volne (člen 24(1)(i)) ali za odobritev ravnanja z ŽSP (člen 24(1)(h)). Vloga za odobritev je na voljo na spletni strani UVHVVR:

http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/zivalski_stranski_proizvodi/odobritve_registracije_in_dovoljenja/

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

Vlogo mora nosilec dejavnosti poslati na pristojni Območni urad UVHVVR. OU UVHVVR opravi pregled obrata, da preveri izpolnjevanje pogojev. Če obrat izpolnjuje pogoje, se izda odločba o odobritvi.

Registracija nosilcev dejavnosti v skladu s 23. členom Uredbe (ES) 1069/2009

Za izvajanje določenih dejavnosti ni potrebna odobritev, temveč je dovolj registracija nosilca dejavnosti. Rejci, ki uporabljajo volno iz lastne reje za izdelavo proizvodov oziroma izdelkov iz volne ali skladiščijo pridobljene proizvode iz volne, se morajo za opravljanje teh dejavnosti registrirati v skladu s 23. členom Uredbe (EU) št. 1069/2009. Na ta način lahko rejci neobdelano volno iz lastne reje prevažajo, operejo in predelajo v izdelke ter le-te dajo na trg.

Vlogo za registracijo nosilcev dejavnosti je na voljo na spletni strani UVHVVR: http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/zivalski_stranski_proizvodi/odobritve_registracije_in_dovoljenja/

Vlogo mora prosilec poslati na pristojni Območni urad UVHVVR, kjer vlogo pregledajo in ob izpolnjevanju pogojev registrirajo nosilca dejavnosti, obrat ali objekt.

Zakonodaja EU, ki ureja področje ravnanja z živalskimi stranskimi proizvodi, državam članicam omogoča tudi odstopanja pri izvajanju določenih zahtev. Pristojni organ pripravlja pravilnik v katerem bodo opredeljene izjeme pri ravnanju z ŽSP, kamor spada tudi ovčja volna. Trenutno izjem ne moremo definirati, vas bomo pa o možnih odstopanjih seznanili po uveljavitvi nacionalne zakonodaje.

VPLIVI NA KAKOVOST IN KOLIČINO VOLNE

Kakovost in količina volne sta odvisni od genetskih in okoliških dejavnikov. Med pasmami so velike razlike v količini in kakovosti volne. Večina pasem ima med 2 in 5 kg volne na leto. Več volne imajo pasme, ki jih redijo za proizvodnjo volne. Najbolj znana je pasma merino.

Ovce so pašne živali. Izpostavljene so vremenskim razmeram na področju, kjer jih redimo. Temu mora biti prilagojena tudi volna, saj živali ščiti pred padavinami, mrazom, vetrom in soncem.

Volna daje majhen del prihodka, zato ji pri odbiri živali za nadaljnjo rejo ne pripisujemo večjega pomena. Iz zapisov iz preteklosti pa vidimo, da so, predvsem pri solčavski pasmi, rejci in strokovna služba pri odbiri plemenjakov in plemenskih ovc merili debelino vlaken in količino nastrižene volne. Da bi izboljšali kakovost volne so jezersko solčavsko ovco križali z merino ovni, a zaradi prevelike količine padavin v naših krajih to križanje ni bilo uspešno. Ker je bela volna bolj mehka od temne, so pri odbiri živali dajali prednost belim ovcam. Pigmentirane živali so izločali, lahko so imele samo solzo ali mala očala. Pri oceni plemenskih živali so upoštevali tudi količino nastrižene volne in izločali živali s tako imenovano resnico. Bolj cenjena je bila volna jesenske strižnje kot spomladanske. Zaradi slabšega krmljenja je bila zimska volna tanjša in imela je več resnice. Pred striženjem so rejci živali oprali, da je bila volna čista. Po letu 1953, ko je bila ukinjena selekcijska postaja za jezersko solčavsko pasmo, se je selekcija na kakovost volne opustila. Posamezni rejci še upoštevajo kakovost volne pri odbiri živali za obnovo v lastnem tropu, sicer pa je poudarek selekcije na velikosti gnezda in prirastu jagnjet. Lastnosti, ki vplivajo na kakovost volne, imajo visok dednostni delež, zato lahko s selekcijo hitro izboljšamo tako kakovost kot količino volne. Prav je, da pri odbiri živali izločamo tiste z resasto in grobo volno.

Na rast in kakovost volne poleg genetskih vplivajo številni okoliški dejavniki. Količina nastrižene volne je odvisna predvsem od velikosti ovce.

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

Med pomembnejšimi vplivi okolja je prehrana. Ta vpliva že na zasnovo primarnih foliklov, ki se razvijajo v usnjici kože v času brejosti. Če so ovce v pozni brejosti slabo prehranjene, se zmanjša število sekundarnih foliklov. Potomci slabo hranjenih ovc imajo do 20 % manj volne tudi, če so kasneje dobro hranjeni. Število mladičev v gnezdu vpliva na količino volne. Dvojčki imajo manj volne kot enojčki.

Sestavni del volne so beljakovine, ki vsebujejo žveplo. Od amino kislin sta najpomembnejši metionin in cistin, saj ti vsebujeta žveplo. Rast in kakovost volne poslabša tudi pomanjkanje bakra in cinka. Pri bakru moramo biti previdni, saj je pri ovcah v večjih količinah lahko toksičen. Pomembna je dobra oskrba z vitamini iz skupine B, saj ti sodelujejo kot koencimi pri sintezi metionina in cistina.

Rast volne je pogojena tudi s starostjo in spolom živali ter z reprodukcijo pri ovcah. Mlade živali proizvedejo manj volne. Največjo količino nastrižemo pri ovcah med tretjim in petim letom starosti. Ovni imajo več volne kot ovce. Na to vpliva velikost živali, verjetno pa tudi boljša prehrana. Pri ovcah je počasnejša rast volne v zadnji tretjini brejosti v času laktacije.

Okuženost z zajedavci, tako notranjimi kot zunanji, vpliva na količino in kakovost volne. Predvsem zunanji zajedavci, glivična in virusna obolenja kože lahko občutno poslabšajo kakovost volne.

Od zunanjih vplivov je pomembna izpostavljenost mrazu in vročini, na rast volne pa vpliva tudi dolžina dneva.

Kemijska sestava volne

Volneno vlakno je raznolike sestave. Sestavlja ga 80 % keratina, 17 % nekeratinskih beljakovin, 1,5 % ostalih snovi (polisaharidi, nukleinske kisline) in 1,5 % nižjih molekularnih snovi (lipidov in anorganskih kislin). Po večini ima vpliv na kemijski sestav volne genotip in krmljenje živali. Količina žvepla v volni je odvisna od krmljenja živali skozi celo leto. Literatura navaja, da se z dodajanjem metionina, cistina in kazeina v obrok poveča količina žvepla. Glavne organske spojine volnenega vlakna so ogljik (50-52), kisik (22-25%), dušik (10-17%), vodik (6,5-7,5%) in žveplo (3-4%). Odstotkovno je žvepla najmanj, vendar pa je eden izmed pomembnejših spojin, ki deluje pozitivno na moč in elastičnost volnenih vlaken.

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

V normalnih pogojih volnena vlakna v vodi ne razpadejo. Ravno tako ne razpadejo v etrih, alkoholu, nevtralnih raztopinah soli in šipkih kislinah. Razpadejo le ob prisotnosti želodčnih encimov pepsina, tripsina in eripsina. Volnena vlakna vsebujejo maščobo lanolin. Z večanjem vsebnosti lanolina se povečuje toplotna izolativnost. Vsebnost lanolina je predvsem pomembna pri zaščiti pred zajedavci, saj ga ti ne marajo. Volna mora biti obdelana na naraven način, ki ne zmanjšuje vsebnosti lanolina. Volna je samougasljiv material, vendar kljub temu zaradi varnosti dodajo posebne dodatke s katerimi se doseže samougasljivost pri gorenju. Za zmanjšanje gorljivosti je potrebna posebna obdelava vlaken z borovo soljo, vendar z uporabo zaščitnih sredstev. Kromove soli so težke kovine in zaradi potencialne nevarnosti oksidacije v kancerogeni krom, postajajo vse bolj vprašljive za uporabo. Ovčja volna je naravno gradivo živalskega izvora. Zaradi dobre toplotne izolativnosti sodi med dobra toplotna izolacijska gradiva. Toplotna prevodnost ovčje volne je 0,04 do 0,05 W/mK, toplotna prehodnost pri 10 cm pa je približno 0,4 W/m²K. Volna lahko sprejme in odda vlago za 33 % svoje mase, ne da bi se bistveno spremenile njene izolacijske sposobnosti. Na polipropilenskih mrežah služi za toplotno izolacijo poševnih streh, stropov, sten in tal. Razpuščena volna je primerna za tesnjenje manjših odprtih v konstrukciji. Volnena pramena se lahko uporabljajo za tesnjenje okenskih in vratnih okvirjev. V obliki trakov se uporabljajo kot izolacija proti udarnemu zvoku. Masa volne je majhna in obdrži obliko v vzdolžni in prečni smeri. Zaradi vezave vlage volna ugodno vpliva na bivalno klimo, saj sprejeto vlago kasneje oddaja nazaj v prostor. Dolžina funkcionalnosti volne je ocenjena na več kot 50 let, saj dobro prenaša vremenske vplive. Najbolj priporočljiva je uporaba za vgradnjo v strešne konstrukcije in izolacijo podov. Za izolacijo sten je najprimernejša lesena konstrukcija, medtem ko za izolacijo sten zidane hiše volna ni priporočljiva, saj jo težje vgradimo. Volno imamo na razpolago v rzsutem stanju ali v obliki mehkih plošč. Slednja je primernejša za vgradnjo v stensko konstrukcijo, medtem ko volno v rzsutem stanju vgrajujemo v strešno konstrukcijo. Prednost volne je tudi njena teža, saj 1 m³ vgrajene volne povprečno tehta od 15 do 18 kg. Za volno, ki jo odkupovalec ne želi kupiti (3. kakovost – volna, ki v tradicionalni rabi ne pride v poštev – deli volne, ki niso primerni za pranje ali drugo nadaljnjo obdelavo, ker so umazani, trdi (polsteni, zaradi pomanjkanja striženja), porumeneli in vsebujejo veliko organskih primesi (blato, slama,...) je najbolj učinkovito porabiti na vrtu tako, da dele umazane volne primešamo zemlji (npr. izdelava visokih gredic »potager«), kompostu ali gnoju. Po podatkih iz literature se nepredelana ovčja volna koristno uporablja za gnojenje- kot dober vir lahko dostopnega dušika saj vsebuje veliko organsko vezanega N, manj P in K, zato jo lahko smatramo kot naravno, organsko dušično gnojilo. Ker ne vsebuje anorganskih potencialno toksičnih snovi,

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

bi bila njena uporaba v kmetijstvu in hortikulturi koristna in okolju prijazna. Uporablja se tudi zaradi dejstva, da izboljšuje rastne razmere, izboljšuje vznik in rast rastlin,... Ovčja volna se lahko kompostira. Predpogoj navedenih alternativnih možnosti uporabe neobdelane ovčje volne predvsem volne slabše kvalitete je reja zdravih ovc, ki ne predstavljajo tveganj za prenos bolezni na ljudi in živali.

SPLOŠNE HIGIENSKE ZAHTEVE

Objekt, prostor in oprema

Splošni higienski pogoji za odobrene obrate so navedeni v 25. členu Uredbe (ES) št. 1069/2009 in v ustreznih prilogah Uredbe Komisije (EU) št. 142/2011. Zahteve za obrate in objekte, ki skladiščijo ali ravnaajo z živalskimi stranskimi proizvodi in skladiščijo pridobljene proizvode, so navedene v poglavjih I – III Priloge IX k Uredbi Komisije (EU) št. 142/2011.

Prostor za obdelavo volne mora biti zgrajen na način, ki omogoča učinkovito čiščenje in dezinfekcijo, konstrukcija tal pa mora zagotavljati lažje odtekanje tekočine. Uvesti je potrebno tudi ustrezne ukrepe pred škodljivci (žuželke, glodalci) ter zagotoviti ustrezen prostor za osebno higieno.

Potrebna je splošna urejenost in čistoča kmetije, redno odstranjevanje odpadkov; nameščanje mrež na okna, zapiranje prostorov, dobro tesnjenje vrat, zapore talnih sifonov ter uporaba sredstev za uničevanje škodljivih organizmov (pasti, vabe ...).

Objekt mora biti ustrezno osvetljen in zračen. Osebe, ki živijo in delajo na kmetiji lahko uporabljajo sanitarije v stanovanjski hiši za ostalo zaposleno osebje je treba zagotoviti dodaten prostor za osebno higieno.

Predmeti in oprema morajo biti nepoškodovani in narejeni iz materialov, ki zagotavljajo osnovno čiščenje ter čim manjše tveganje za kontaminacijo.

POSTOPKI STRIŽNJE, PREVOZA IN OBDELAVE OVČJE VOLNE

V preteklosti je človek z odbiro vzredil ovce tudi za prirejo volne, ki jo je uporabljal za izdelavo oblačil za zaščito proti mrazu. S selekcijo si je vzredil pasme z različno kakovostjo volne. Na kakovost volne poleg pasme vplivajo tudi, starost, spol, prehrana, zdravje živali in klimatske razmere. Ovce s finimi vlakni (merino pasme) so bolj primerne za območja z malo količino letnih padavin. V Sloveniji redimo ovce predvsem za prirejo mleka in mesa, volna je pri tem stranski produkt. Pri slovenskih rejcih predstavlja dohodek od nastrižene volne le majhen delež v skupnem prihodku na kmetiji. Z uvajanjem na novo odkritih starejših tehnik predelave volne se to spreminja. Zopet smo odkrili, da je volna lahko zelo uporabna surovina iz katere si lahko izdelamo uporabne izdelke predvsem v zimskem obdobju, ko je na kmetijah malo več časa za druge aktivnosti. Volna pridobiva na uporabni vrednosti predvsem na kmetijah z manjšim številom ovc, ki jih je v Sloveniji tudi največ. S pravilnim ravnanjem in postopkom pri striženju in skladiščenju lahko od domačih ovc pridobimo dovolj kakovostno volno za predelavo.

Postopek striženja

Ovce lahko strižemo z ročnimi ali električnimi škarjami. Strižemo običajno v spomladanskem in jesenskem obdobju, ko so temperature dovolj visoke. Striženje poteka lepše in hitreje v toplih dnevih, saj se takrat lanolin ne nabira na rezila. V kolikor se nam to dogaja moramo rezilo občasno očistiti s plastično krtačo in milnico. Po vsakem takem čiščenju rezilo naoljimo.

Ovce pred samim striženjem zapremo v manjše bokse, kjer se medsebojno segrejejo, delo bo zato potekalo lažje in hitreje. Strižemo na ravnem in čistem prostoru, saj nam razne primesi v volni le-to onesnažijo ter otežijo postopek čiščenja in pranja. Prostor kjer bomo strigli naj bo čist in raven. Nekateri rejci ovcam pred samim striženjem zvežejo noge in jih položijo na mizo, ki je dvignjena od tal. Tak način striženja je zelo naporen in zahteva veliko fizične moči. Ovce lažje in hitreje ostrižemo na tleh, vendar je potrebna pravilna tehnika striženja.

Ovco podremo na tla s pravilno tehniko podiranja. Stopimo tako, da stojimo ob levem boku živali. Z levo roko jo primemo za spodnjo čeljust na predelu vratu, ji obrnemo glavo, da gleda

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

nazaj, hkrati jo z drugo roko primemo na področju križa in jo pritisnemo v stran ter navzdol. Ob tem z desno nogo stopimo nazaj. Podrto žival posedemo in si jo z njenim hrbtnim delom naslonimo na noge, s koleni jo rahlo podpiramo. V tem položaju pričnemo s striženjem. Strižemo čim bolj ob telesu, pri tem pazimo, da ne poškodujemo kože oziroma živali. Uporabljamo samo dobro nabrušene škarje.

Foto: Boris Grabrijan

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

Najprej ostrižemo predel grodnice in vampa z rezi od prsnice proti zadnjemu delu vampa. Ostrižemo tudi predel okoli vimena in po notranjem delu stegen. Pazimo, da ne poškodujemo vimena pri samicah oziroma prepucija pri samcih.

Foto: Boris Grabrijan

Z desno nogo stopimo rahlo vstran tako, da se žival nagne na desni bok. Z levo roko se naslonimo in primemo ovco na predelu leve lakotnice, da žival iztegne zadnjo nogo. Ostrižemo predel leve noge, stegna in predel križa.

Foto: Boris Grabrijan

Ovco posadimo spet v bolj pokončen in sedeč položaj. Naša leva noga je ob hrbtenici živali, z desno nogo stopimo med zadnje noge ovce. Z levo roko ovco primemo za glavo na predelu spodnje čeljusti in jo potisnemo rahlo nazaj. Pričnemo s striženjem od začetka grodnice po podgrlini do glave. Glavo ovce nagnemo vstran tako, da nam gleda žival okoli našega levega stegna ter ostrižemo še levi del vratu in okoli ušesa.

Foto: Boris Grabrijan

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

Ovco nato primemo z levo roko za levo prednjo nogo in ostrižemo predel plečeta.

Foto: Boris Grabrijan

Ovco položimo ob svoji levi nogi tako, da je stopalo naše noge pod plečatom živali, z desno nogo stojimo med zadnjimi nogami ovce. Če je položaj pravilen je žival mirna in lahko ostrižemo levi del trupa s potegi od levega stegna proti levemu plečetu. Sedaj imamo ostriženo celotno levo polovico telesa.

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

Foto: Boris Grabrijan

Nadaljujemo po desni strani in sicer z desno nogo stopimo preko živali, tako, da stojimo vzporedno. Ovco držimo za glavo in jo dvignemo toliko, da ostrižemo desno lice in predel desnega vratu. Z nogami stopimo nazaj in hkrati dvignemo ovco toliko, da jo s koleno pridržimo za vrat. Ovca gleda nazaj z glavo med našimi koleno.

Foto: Boris Grabrijan

Foto: Boris Grabrijan

S kratkimi prestopi, samo nekaj centimetrov, stopamo nazaj, s tem dvigujemo ovco in strižemo po desni strani od plečeta proti zadnjemu stegnu. Po desnem predelu stegna in po nogi ovco ostrižemo, ko je že skoraj v ležečem položaju. Pri tem se z levo roko naslonimo in pritisnemo v desnem predelu lakotnice, da napnemo kožo noge. Pri zadnjem rezu pazimo, da ne poškodujemo ahilove tetive saj smo že utrujeni in hkrati veseli, da smo končali.

Nastriženo volno s predela grodnice že ob samem striženju ločimo posebej, saj je ta volna običajno umazana. Ostalo nastriženo volno pred samim shranjevanjem očistimo grobih primesi in nečistoč. Volno nato zložimo in zvijemo v klobčič ter shranimo v zračne vreče, ki jih do nadaljnje uporabe hranimo v suhem prostoru.

Prevoz volne

Nosilci dejavnosti, ki prevažajo lastno suho neobdelano volno, če je le-ta varno zaprta v pakiranju in neposredno odpremljena v odobreni obrat v katerem se proizvajajo pridobljeni proizvodi za uporabo zunaj krmne verige, pod pogoji, ki preprečujejo širjenje patogenov, lahko le-to prevažajo brez predhodne registracije storitve prevoza pri Upravi Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin. Za prevoz ovčje volne se lahko uporabi osebno priklopno vozilo, ki je namenjeno za prevoz živih živali, vendar je pri tem

treba upoštevati minimalne higienske zahteve, zahteve glede označevanja in sledljivosti, ki so predpisane v členih 21 in 22 Uredbe (EU) št. 1069/2009. Če nosilci dejavnosti ne dosegajo prej omenjenih kriterijev odstopanja, morajo pred pričetkom izvajanja storitve prevoza pridobiti registracijo na UVHVVR. Vloga je dostopna na zgoraj navedenem elektronskem naslovu.

Pranje nastrižene ovčje volne

Rejci pri katerih nastaja manjša količina nastrižene ovčje volne, lahko le-to sami operejo in predelajo v izdelke za domačo porabo ali lokalno prodajo. Pranje volne je dovoljeno z deževnico ali vodo iz javnega vodovoda. Odpadna voda se lahko uporabi za vlaženje kompostiranega gnoja ali odstrani v gnojnično jamo. Pranje volne ni dovoljeno v potokih, jezerih ali rekah. Vlakna so precej dovzetna za takojšen temperaturni šok, zato se priporoča, da se najprej pripravi vodna kopel v katero se volnena vlakna postopno dodaja. Volne ni treba drgniti, temveč v kopeli le namakati približno 20 minut. Odvečne primesi kot so trave, zeli in ostali rastlinski material je treba odstraniti še pred postopkom pranja. Zelo pomembno je, da se ohranijo maščobni delci lanolina, saj preprečuje drobljenje volnenih vlaken in skrbi, da so le-ta strnjena. Pranju in sušenju sledi česanje ali mikanje, ki se lahko opravi ročno ali strojno. Največ težav predstavlja pranje volne, saj je za kilogram volne potrebno okoli 10 l vode. Obstaja nevarnost, da se volnena vlakna ob pranju poškodujejo, vendar je industrija v tej smeri močno napredovala, saj so novejši sistemi pranja računalniško vodeni, obrati pa imajo tudi vgrajene naprave za čiščenje odpadne vode. Pri pranju se uporabljajo tudi organska topila, ki dajejo izredno dobre rezultate.

Mikanje ali česanje ovčje volne

V uporabi sta dva postopka mikanja in sicer strojno in ročno česanje ovčje volne. Postopek mikanja pričnemo z ločevanjem posameznih manjših kosov volnenih vlaken. Za postopek ročnega česanja rabimo dve krtači, ki sta narejeni iz kovine in lesa ter drobnih žičnih zob, ki služita ročnemu česanju ovčje volne. Razčesano volno lahko uporabimo za polstenje, ki je zadnja leta spet precej priljubljeno. Lahko pa razčesano volno spredemo .

Foto: Alberta Zorko, ročno česanje volnenih vlaken

Pređenje

Vitje vlaken v prejo se imenuje pređenje. Začetki pređenja so bili že v paleolitiku. Pređenje je bilo eno prvih industrijskih proizvodenj. Predivna preja je lahko sestavljena iz ene vrste vlaken ali pa je mešanica različnih tipov vlaken.

Foto: Alberta Zorko, prikaz ročnega proizvodjanja preje

Spredeno volno lahko uporabimo za pletenje, kvačkanje, tkanje. Ročna dela so v predelih, kjer je bila razširjena reja ovc, zelo ohranjena in postajajo priljubljena tudi med mladimi.

Tkanje

Tkalstvo je bilo poleg lončarstva najpomembnejša domača obrt in dejavnost v Sloveniji. Tehnika tkanja je univerzalna, razlikujejo se le orodja in stroji, na katerih se dela. Osnovno orodje za tkanje so bile statve. Tkali so večinoma v zimskem času, kdor ni imel zemlje za preživljanje, tudi celo leto. V glavnem so tkali moški, ženske so jim pomagale pri napeljevanju niti na statve.

Foto: Alberta Zorko

DOBRE PRAKSE O VREDNOTENJU, PROMOCIJI IN UPORABI OVČJE VOLNE V SLOVENIJI

Kljub temu, da se v zadnjih letih vedno več domače volne predela jo še vedno preveč zavržemo namesto koristno porabimo. V Sloveniji se že nekaj let prebujata zavest o uporabi ovčje volne, ki lahko v človekovem vsakdanu pripomore k bolj zdravemu načinu življenja. Še vedno je čutiti močno povezavo s tradicionalnim načinom kmetovanja in oskrbo iz naravnih, lokalnih virov, kar še dodatno vpliva na naravno privlačnost Slovenije. Volna se danes uporablja v različne namene. Najpomembnejša lastnost na osnovi katere se potrošniki odločajo za uporabo volne sta kakovost in ekologija ter dejstvo, da je volna naravno obnovljivo vlakno.

Predstavljamo vam nekaj odmevnejših primerov dobrih praks na področju uporabe, vrednotenja in promocije lokalne ter avtohtone slovenske ovčje volne. Seveda bi lahko opisali še veliko primerov, saj se vendarle veliko domače volne predela tudi na kmetijah oziroma v raznih društvih, kjer se izdelujejo manjši kosi oblačil in obutve, modni dodatki in spominki.

Klobuki BICKA

PROJEKT “LANATURA” Tradicija in inovacije v uporabi živalskih materialov

Splošni cilj projekta je osredotočen na celotno programsko območje v Sloveniji in območje pokrajin Videm ter Gorica v Italiji. Gre za skupno slovensko-italijansko pobudo pri oživljanju tradicionalnih in spodbujanju inovativnih aktivnosti predelave živalskih materialov na programskem, pretežno podeželskem območju. Cilj je doseči pogoje v smislu znanja, izkušenj in razvoja novih možnosti uporabe živalskih proizvodov (volna, kože, maščobe) za izboljšanje kakovosti življenja na programskem območju. Cilj projekta je povečati količino predelane volne in zmanjšati količino odpadne volne. Lokacija projekta: Goriška, Obalno-kraška, Gorenjska, Osrednjeslovenska, Notranjsko-kraška, Pokrajina Videm in Gorica. Projekt je sofinanciran v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev. Vodilni partner: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, Slovenija. Predvideno območje, še posebej na slovenskem delu je močno ovčerejsko razvito in nam ponuja mnogo priložnosti za aktivnosti, ki lahko predstavljajo vir za varstvo okolja, varstvo kmetijskega gospodarstva in revitalizacijo podeželskih območij s pomembno kulturno in umetniško dediščino obmejnih pokrajin.

Vse načrtovane aktivnosti so usmerjene k cilju ohranjanju in oživljanju starih, že pozabljenih znanj ter raziskovanju in uporabi novih, inovativnih znanj za rabo naravnih živalskih materialov. Izpeljane bodo mrežne čezmejne ustvarjalne delavnice in ogledi dobrih praks za spoznavanje in oživljanje starih tehnik obdelave volne in kož, čezmejno izobraževanje, usposabljanje in natečaji vseh sodelujočih v procesu pridobivanja kakovostnega volnenega vlakna in predelave z uporabo različnih tehnik. Pripravljeni bodo katalogi znanj in katalogi izdelkov. Narejene bodo raziskave ovčjega vlakna z možnostjo uporabe v bioarhitekturi in pridelovanju vrtnin.

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

Foto: Klavdija Kancler

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

Razstava "Volna skozi čas"

Veliko aktivnosti Krajinskega Parka Kolpa je namenjenih spodbujanju pridelave in predelave volne. Večletno delo na tem področju je bilo predstavljeno na razstavi v Semiču od 4. do 6. novembra 2011. Trend dela pa se iz preprostih izdelkov usmerja v vrhunske kreacije visoke mode.

Foto: Boris Grabrijan

Bovško društvo Od ovce do izdelka z mojstrsko izdelanimi pletenimi in polstenimi izdelki iz domače volne zgovorno bogati ponudbo značilnih bovških spominkov.

V njihovo trgovino v Podeželski hiši v Bovcu, kjer članice društva predvsem ob večerih prostovoljno prodajajo svoje mojstrovine prihajajo številni turisti. Izdelki niso le spominki, so tudi uporabni in primerni za darila. Ponujajo tople pletene puloverje, brezrokavnike, nogavice, rokavice,... Med polstenimi izdelki so vabljeni copati, klobuki in nakit. Vse izdelke naredijo iz volne, ki jim jo dajejo bovški rejci ovc.

Trgovinica Podeželska hiša v Bovcu (Epicenter, leto XII, n. 6, 2011)

Predstavitve Društva na prireditvah

Ekološka kmetija pri Šuštarju se nahaja v vasi Hotemaže pri Kranju. Na kmetiji redijo 150 ovc jezersko solčavske pasme. Družina se je odločila za gradnjo nove energetske varčne hiše. Pri tem so za izolacijo uporabili na poseben način impregnirano ovčjo volno, ki je bila obdelana v Avstriji na Tirolskem, saj v Sloveniji nimamo pralnic, ki bi zagotavljale ekološko neoporečno volno brez neprijetnih vonjav. Velik poudarek dajejo izobraževanju. Zato na kmetiji pripravljajo raznovrstne izobraževalne delavnice za otroke in odrasle. Izobražujejo tudi o ekološki gradnji in izolaciji z ovčjo volno – vse na podlagi lastnih izkušenj. Otrokom ponujajo prikaz striženja ovc "Od ovce do puloverja«. Ovco ostrižejo, volno operejo in posušijo, nato jo razčešejo, spredejo in stkejo. Otrokom pokažejo avtohtone slovenske pasme živali in razvojno pot od ovce do puloverja. Tu pa se zgodba o tem, kako izkoriščamo tržne niše in kakšne zagate čakajo ekološko usmerjene ljudi šele začne.

Knjiga Naša ovca in njena volna – Jezersko-solčavska ovca na Solčavskem

Naše avtohtone pasme so naravno bogastvo, katerega vrednost smo na srečo še pravi čas spoznali in jih uspeli ohraniti za nas in naše potomce. So bogat vir vzdržljivih genov, ki jim omogočajo preživetje v najtrših življenjskih pogojih in nam dajejo proizvode tudi takrat, ko sodobne, bolj proizvodne pasme komaj preživijo. Ena takšnih robustnih pasem je jezersko-solčavska ovca, ki je kot naravna in kulturna dediščina dobila priznanje v knjigi Naša ovca in njena volna – Jezersko-solčavska ovca na Solčavskem. Poudarek je na volni in njeni uporabi na več različnih načinov od pletenja do polstenja.

Glavni poudarek je namenjen volni, ki je bila nekoč eden izmed redkih virov za izdelavo oblačil, pa so jo žal umetne snovi izrinile na rob, danes pa se kot naravno vlakno z velikimi koraki vrača nazaj.

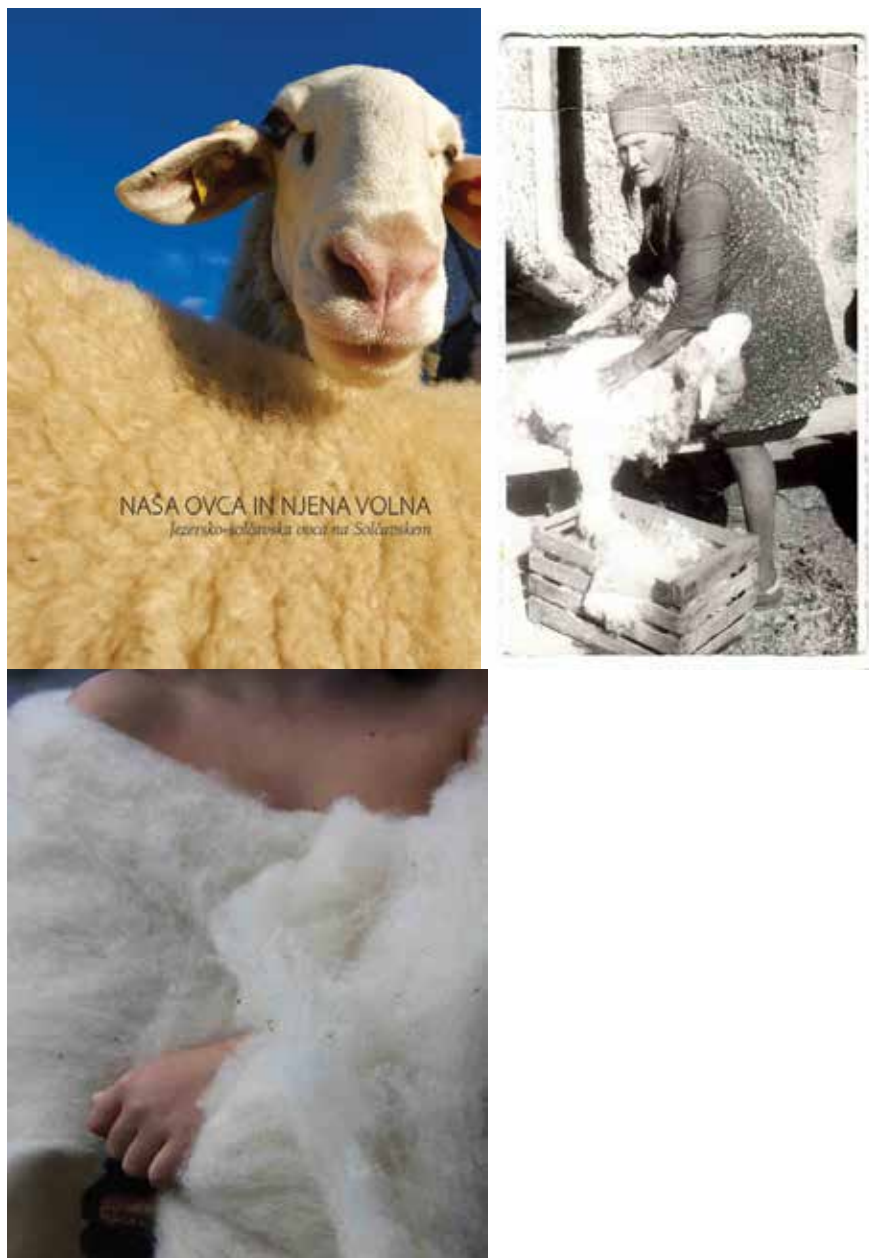

Foto: Marjana Cvirn

Festival ovčje volne v Solčavi

Eden od proizvodov, ki ga daje avtohtona jezersko-solčavska ovca, je volna. Lahko jo uporabimo na različne načine in eden izmed njih je polstenje. Znanje tega je pred nekaj leti na Solčavsko prinesla Vida Matk, ki je spodbudila domačinke, da so začele ustvarjati izdelke iz polsti in jih tudi zaščitile pod blagovno znamko »Bicka«. Njihovi umetelni izdelki so slavo solčavskih filcark ponесли iz Solčavskega po vsej državi in tudi dlje.

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

»Bicka« je tudi ime festivalu ovčje volne.. Na njem predstavijo lične in uporabne polstene ter volnene izdelke. Festival Bicka je spodbuda za prihodnost tako zaradi izjemno lepih izdelkov kot tudi zaradi pestre ponudbe, ki se iz leta v leto povečuje in zbuja upanje v obstoj ovčereje in ohranitev odročnih biserov naše dežele, ki bi brez obdelane krajine ostali tudi brez obiskovalce in s tem dodatnih možnosti za trženje.

Foto: Boris Grabrijan

Soven

Podjetje Soven d.o.o. iz Selnice ob Dravi je proizvodno podjetje za predelavo naravne ovčje volne in proizvodnjo volnenih izdelkov. Letno odkupijo in predelajo okoli 70 odstotkov volne slovenskih rejcev ovc, Uporabljajo volno slovenskih avtohtonih pasem, največ jezersko - solčavske pasme, ki ima še vedno odlično vlakno za njihove izdelke. Vsa volna je več ali manj lokalna in se uporablja za tekstilne izdelke za uporabo na domu kot so prešite odeje, nadvložki, vzglavniki, tkana pregrinjala, tkani tepihi, unikatne pletenine kot oblačila (100 odstotna slovenska volna).

Podjetje Soven je izvedlo zelo zahteven projekt razvoja izdelkov med drugim večplastno biološko strukturo posteljnine, kar pomembno vpliva na kvaliteto spanja posameznika v tovrstni posteljnini. V podjetju Soven izvajajo pestro ponudbo delavnic, izobraževanj,

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

usposabljanj, seminarjev, predavanj in ogledov s katerimi se zavzemajo za ohranjanje slovenske tradicije, ekologijo, vzpodbujajo lokalno samozadostnost in predvsem predelujejo slovensko ovčjo volno.

Trudijo se obujati tradicionalne tekstilne tehnike ter jih na svež in sodoben način predstavljati širši javnosti. V ta namen so odprli nove proizvodne prostore z učilnicami in večnamensko dvorano, kjer bi radi posredovali znanje in izkušnje preteklosti v prihodnost.

Osnovna dejavnost podjetja Soven je mikanje in predenje naravne ovčje volne. Poleg posteljnega programa in gospodinjskih dodatkov, podjetje Soven izdeluje volnene gradbene, tapetniške in oblačilne filce in bio volneno izolacijo za ekološko varčne zgradbe.

Foto: <http://www.soven.si/>

ZAKLJUČEK

Volno je treba koristno uporabiti za namen, zaradi česar so se ovce redile v preteklosti. Šele nato naj se izkoristijo druge možnosti za koristno uporabo volne in ne zgolj iskanje načinov, kako se »znebiti« te koristne surovine. Na uporabo vpliva več dejavnikov. Med postopkom strižnje je potrebno zagotoviti pravilno ločevanje različnih delov volne, saj si s tem omogočimo oddajo, oziroma prodajo po optimalni ceni. To bomo dosegli z belo volno brez primesi manj kakovostne volne in tujkov. Volna, ki je resasta ali pa vsebuje primesi slame, vrvi, vozličev volne in iztrebkov ter tista s področja trebuha glave, nog in pogosto tudi repa, je za obdelavo neprimerna. Pri ravnanju z živalskimi stranskimi proizvodi, kamor spada tudi volna je treba upoštevati veterinarsko in okoljsko zakonodajo.

Z volno je treba ravnati odgovorno, saj je z razlogom opredeljena kot živalski stranski proizvod, ki ni namenjen prehrani ljudi. Zakonodajne omejitve so posledica skrbi za zdravje ljudi in živali ter se nanašajo predvsem na trgovanje in promet z volno, medtem ko dopušča uporabo na mestu izvora (kmetiji) in hkrati odpira pot inovativnosti.

VIRI:

- Novica A. Mitič. 1984. Ovčarstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd: 345-409
- Kompan D. 1996. Reja Drobnice, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Kmečki glas: 241-242
- <http://agri.bfro.uni-lj.si/drobnica/postojna96/GRABRIJ.html>
- Lawson L.: Showing Sheep, Culpeper, USA, 1994, s. 49, 79 - 86, 183 – 198;
- Champion S. Robards G. E. 2000. Follicle characteristics, seasonal changes in fibre cross-sectional area and ellipticity in australian specialty carpet wool sheep, Romneys and Merinos: Small Rum. Res: 38: 71-82
- Uredba (ES) št.1069/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode in pridobljene proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi, ter razveljaviti uredbe (ES) št. 1774/2002 (Uredba o živalskih stranskih proizvodih)
- Uredba Komisije (EU) št. 142/2011 z dne 25. februarja 2011 o izvajanju Uredbe (ES) št. 1069/2009 Evropskega parlamenta in Sveta s spremembami;
- Raffaelli, Dubravka, Vujašinović, Edita (1994): Utjecaj uzgoja i pasmine ovaca na količino i kakvoću vune u Republici Hrvatskoj, Stočarstvo 48: 443-459;
- http://translate.google.si/translate?hl=sl&sl=en&u=http://www.ehow.com/how-does_5382732_sheep-wool-cleaning-process.html&ei=1JKrTrZCOrV4QSN1LjPCg&sa=X&oi=translate&ct=result&resnum=5&ved=0CD0Q7gEwBA&prev=/search%3Fq%3Dwashing%2Bsheep%2Bwool%26hl%3Dsl%26inlang%3Dpl%26prmd%3Dimvns
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Preja> (30.5.2013)
- UREDBA KOMISIJE (EU) št. 142/2011. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:054:0001:0254:SL:PDF>
- UREDBA (ES) št. 1069/2009 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:300:0001:0033:SL:PDF>
- IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) št. 1097/2012. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:326:0003:0010:SL:PDF>
- Mahne M. 2011. Predstavitev pravil za živalske stranske proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi (ŽSP)

SMERNICE DOBRE PRAKSE PRI OBDELAVI NASTRIŽENE OVČJE VOLNE

- Camilli F., Burgassi T. 2012. La lana: rifiuto o risorsa? Agiregionieuropa, 2012, 28.
- Altieri R. 2008. Teatro naturale , 11, 5. <http://www.teatronaturale.it/strettamente-tecnico/l-arca-olearia/4583-il-frantoio-una.htm>
- Si fa presto a dire vello. The wool box: 2012.
<http://thewoolbox.wordpress.com/2012/01/13/si-fa-presto-a-dire-vello/>
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Tkalstvo> (3.2.2013)